

Májusban

(V máji)

Tetszik is meg nem is ez a május
Ha nem volna ott ama felhő maradéktalanul tetszene

No de minden mérlegelés dolga
S a színarany serpenyők nem választhatók el az égtől

Tetszik is meg nem is szeretem is nem is
Az ujjbegyekben érezni az ideges remegést

A rakparton ma rengeteg az ember – meddig
Meddig szálldosnak még a pillangók

A nap pontban négy tizenhétkor kél
És a napnyugta tizenkilenc harminchatkor lesz

Nincs hová rejtőznünk mondod gyerünk innen
De hová – az idő mögé annak határain túlra

Látszatra üres csupán minden tér
Mindig ugyanaz a semmi

Csakhogy itt a fellegek alatt talán május van és nem
Mondjuk augusztus január vagy éppen december is

Óvjuk hát a pillanatot hadd zúgjon akár a porszívó
Miközben a mélabús felhőt kiszíppantja a szőnyegekől

Minden a mérleg jegyében történik
Miként szeptember végén is

Éjjelenként és nappaloként

(*V noci i vo dne*)

Megy a vonat az éjszakában, és az utas egy házat figyel. De miután a sötétség miatt csak elmosódó körvonalait látja, következtetéseivel népesíti be.

Feltételezi, hogy megannyi vágy, s szép remények otthona, de elegendő tér jut benne a melankóliának is.

Tudja, hogy dolgos és sikeres családok, ám dolgos és sikertelen családok is alszanak ama házban – fiatalok, öregek, magasak és alacsony termetűek. Albérletbe szorult házaspárok, és gézengúz gyerekek. Egy szép hölgy is lakik ott, de korántsem olyan, amilyennek hiszi magát. Öregek köpenyei, gyenge vigaszok köpenyei. Haszontalan háziállatok. Hol jelenbe vált a régmúlt, s rossz csapból ideges víz csöpög. S egy bizonyos modern gondolkodású, ám tutyimutyi úr is a lakója ama háznak. Meg egy, csupa álproblémával küszködő értelmiségi család. Valaki tengeri hajóútról álmodik. Egy másik álom a halott apát hozza vissza. De vannak elmosódó és megjegyezhetetlen álmok is. A cserepekben virágok nyílnak, és azok kókadoznak a vázákban. Az ajtó előtt az előreláthatatlan dolgok ücsörögnek.

Most mindent leegyszerűsít az éjszakai alvás. De közvetlenül pirkadat után minden megváltozik.

Hát a fej? Mi van a fejjel? Majd szétrobban.

Változások áradata fölött

(*Nad prúdom zmien*)

Tegnapi kő

Mai por

El kellene beszélgetnünk

Az ismeretlen tartalmú

Táviratot váró

Városról

A Hová folyó fölé

Épített hídról

Az Egyetértés téri

Házmesterekről

S a jövő század havai fölé
Hajló homlokról is
Meg kellene szólalnunk:
Nehéz dolgok ezek
Majd hangsúlyosan:
Igen nehéz dolgok ezek
Meg kellene próbálnunk magyarázatot fűzni
Az *Átváltozások* könyvének
Bizonyos részeihez
Néhány estén át
Beszélgetnünk kellene
A véletlenek őserdejének irtásáról
A forró vízben úszókról
A délibábon áthaladó karavánról
Misszionárius vagyok
Aki nem ismeri
A bennszülöttek nyelvét

Mintha

(Akoby)

Mintha alagútban
utaznánk
elválasztva az emberektől
és a természettől
Csupán az időt hallani
mint dübörög a kerekében
S a figyelmeztetés is:
fölösleges
Kihajolni veszélyes
Hiszen hova
Hiszen minek

És persze azt gondoljátok
milyen jó ezeknek
egy szerencsés kéz
szalonkocsistul
helyezi át őket
az egyik távoli helyről egy másikra

Csakhogy mi
nem vonatban ülünk
odahaza gubbasztunk
és az ágyneműnket
koptatjuk

Az alagút pedig
a sűrű eső
Az alagút
a betegségeink
Borús az ég
köröttünk

Be kell érünk
a lakóterünkkel
annak a Tényleg térségben levő
Mintha-helyiségeivel

További kérdések

(Ďalšie otázky)

Egy ujjal ütögetem
a billentyűket
Zenét nem hallani
Csupán egy széttöredezett dal
szavai szökdécselnek ide-oda

Fehér piros
zöld és fekete
konfetti hull

Nem vártam ilyen tarka esőt
a szürke fellegektől

De nem ez az igazság

Nincs itt semmiféle zongora
Az *Idegen szavak* szótárának
új kiadását lapozgatom

konformálni
konfrontálni

Tehát hogyan
Mikor mit

Többek között ezek is kérdések
Ó többek között

Beszélgetünk

(*Rozprávráme sa*)

És egyikünk így szól: Milyen gyönyörű!

És a másikunk: Igen, szép.

De némelyek azt mondják: szörnyű, és mások: hóbort, zagyvaság. Az ismeretlen bűvös körének nevezik, feneketlen kúthoz hasonlítják, vagy egy előcsarnokhoz, ahol ma összejönnek, holnap pedig elbúcsúznak egymástól a rongyos vándorok.

Ó, szekercék!

Ti mozdíthatatlanok és legyőzhetetlenek. Koponyáink kérgébe vágott szekercék!

Ó, terek!

Terek, s ti tereken túli terek, hol a töprengő fejek sétálgatnak, íme, a behasított fejek kongresszusa. Hol szférák végeérhetetlen zenéje szól, hol mélyen a korok félhomályába veszve kereng földünk, akár a nagylemez egy régi lemezjátszón.

És beszélgetünk.

És hol az egyikünk szólal meg, hol a másikunk, de némelyikünknek egészen más a véleménye.

Üresség

(*Pusto*)

A húgom csupán hat esztendővel fiatalabb nálam, és már nem értjük egymást – mondja egy huszonhárom éves lány, aki nem bírja a harmincnolc évest, aki viszont nem érti az ötvenéveset, aki csak nagy nehezen szenvedheti a hetvenkét éveset.

A futópálya üres. Ovális szeme félig lehunyva; az egykedvű futónők egymásnak háttal.

A magára hagyott stafétabot egyedül botorkál a cél felé.

Feltételezés

(*Predpoklad*)

A gyertya, ha nem gyújtjuk meg, akár az alvó remény.

Most nem, még nem, talán holnap sem.

Nem. Nem.

Ám ez a *nem* bizonyára nem tart a világ végeztéig.

Megismétlem: talán; azt mondjuk: lehet.

Az erdőt itt előttünk még nem járta be senki. A nagynál is nagyobb. Akkora, hogy nem zárható ki: egy váratlan titkot is tartogat számunkra. Nem zárható ki, hogy egy váratlan találkozást. A lánggal.

Történet

(*Príhoda*)

A halászok
akiknek kiszáradt a halastavuk
önkéntesnek
jelentkeznek a légierőhöz

a pilóták
akik kényszerleszállást
hajtottak végre itt
azt mondják
a térkép szerint
itt egy tónak
kellene lennie

De senki
nem tudja
megmutatni nekik

a pilótaképzésen
már halászok vannak

(Mit szóltok hozzá
pilóták
el is végzik
miért ne
hisz egyszer mindenki
képes valahogy
belebukni valamibe)

A tó elpárologott
fel a magasba
ahol
elvegyült
a felhőkkel

azé lesz
aki megleli

a tó

mely titokban
elszállt
a földről

A vonal

(*Čiara*)

Lélektelen táj akár egy tervrajz
Csupán ha eltüsszented magad
Rezdül meg kissé a levegő
Máskülönben minden
Fagyos minden
Vigyázz

Ezer és egy felület
Ezer és egy éjszaka

Mondhatni:
A látóhatárt kitaláltuk

Vagy az vontá meg számunkra
A látható határait

A lélek körbejár a földön
Az öregek a zenit mögé távoznak
S a férfiak az arcvonalban vesznek el

Mit várhatunk még a vonaltól

Hogy meghajlik
Hogy hullámozni kezd
Hogy összecsomósodik
Hogy széttöredezik
Hogy a semmibe vész?

Hogyha a kéz

(Keby ruka)

Mennyi mindent megoldhatnának az ajtók.

Ám az emberek egymás után vonulnak át rajtuk:

Talán ezek még nem is az igaziak – gondolják.

Jobb lesz eltűnnünk a sötétben. Elvonatozunk ajtóktól ajtóig, véletlentől véletlenig.

Virágokba emigrálnunk; víz, láng, szellő, nőstényfarkas vagy füst alakját öltönnünk, váltogatva, magunkra.

Új testbe költözünk.

Talán megreppen, és beszélni kezd a felszín.

Talán kiolvashatom sorsom az állatok beléből.

Talán találkozom is.

Mennyi mindent megoldhattak volna az ajtók. Ha az ajtók... Ha a szó...

Ha a kéz...

Ám az emberek sorra elmennek:

Talán ezek még nem is az igaziak – gondolják.

Ante Vukov: **ART**, Akció, 1974

Nyomások

(*Tlaky*)

A hívatlan

látogatók átlélik küszöböm, és egyik szobát a másik után – megtöltik a lakást, miközben az a legfurcsább, hogy voltaképpen semmit sem akarnak tőlem. Szaporodnak csupán. Kétfelé, háromfelé, ötszázfelé osztódnak, széthullanak, akár a sziklabérc.

Miért nem nyomják szét a falakat?

Attól tartanak, rájuk zúdul a mennyezet. Magukat féltik, engem nem.

Pedig már szorosan vagyunk.

S mégis, ha csak így maradna minden. De szaporodási képességük egyenesen rémületes. Tolongás. Sokaság. Levegőhiány, meg minden.

És a pillanat azt kérdi a pillanattól: meddig? Ám a pillanat képtelen a pillanattal közölni: mikor.

Menjetez innen, menjetez innen, mondom másodszor is. Guruljatok le a lépcsőn, törjétek lábatokat. Potyogj le, cserép, a tetőről, és temesd be őket.

Fájdalom, légy legalább mértékletes.

Gyalogösvények a magasba

(*Chodníky do vrchov*)

Gyalogösvények a magasba. Kimondatlan ígéret hívószava szállong a szélben.

Gyere!

Egyre kisebb és kisebb, végül már csak egy alig látható fekete pont leszel. A távolból úgy tűnik majd, hogy elvesztettél mindent, a tested alakját, s hogy szertefoszlott

a lelked is.

Csakhogy növekedni fogsz odafent.

Alattad a széltében-hosszában elterülő táj, akár egy plasztikus térkép. Itt-ott füstoszlop; talán még őseid áldozati oltárainak történelmi füstje. Egymásba folynak a színek. Habzik az ezüst.

Te valahol másutt vagy.

Az égbolt a hegyek tarajára dől.

Húzd magadra valamelyik felhőt. Tűnj el benne. Talán sétára csábít majd az azúrszín réten. Egy minden kötelezettség nélküli, képzeletbeli útra.

Netán a töprengés mély karosszékébe süppedsz? Ahol minden megtörténhet?

De van más lehetőség is.

Ereszkedj le a másik oldalon. Ahol más tájak más képeit láthatod. Fáradt érzéseidet más találkozások vizével frissítheted fel, s a messziről jövőnek kijáró tisztelettel fogadnak. És megvendégelnek, érdemtelenül is, bár rövid időre. Azután könnyű léptekkel indulj vissza. Vissza a magasba. Ahol ismét alig látható fekete pont leszel. De mégis valami más. Mint akit messzi vizek habjai fürdettek meg.

Hát a harmadik lehetőség? Valami, aminek létét csak sejtethetted eddig, s aminek neve sincs még. Alaktalan lehetőség csupán, s igazi meglepetés.

A gyalogösvények a magasba egyszerre ígérnek mindent.

Az éjszaka megidézése

(Vyvolávanie noci)

Hullj le, hullj, éj fekete függönye. A város kövei kinyújtják kezüket, fázó utcák koldulnak köpenyért. A folyók az alkonyatba torkollnának szívesen, mert nagyon messze a tenger.

Alszik a természet már, s álmukban fölsusognak a fűzlevelek.

Zúdítsd ránk a lecsillapodás záporát.

Adj jó éjt a kisleánykáknak. Nyugdíjas szomszédasszonyomat a köszvény ne gyötörje. Adj ihletet a költőnek és tedd óvatossá a sofőröket. Óvd a műtétet végző sebész kezét, és a szülő asszonyoknak gyengéden simítsd végig az arcát. Óvd meg a trippertől a kóbor Martát, s az éjszakát végigtanuló diáknak világíts a tankönyvére.

Nem Ahrimán birodalma és nem a testvérgyilkos Széth királysága a tiéd. Lázás homlokokra vetülő enyhe árny vagy, kertekre hulló kegyes harmat, s a megnyugvás sötétségéből szótt vánkosa. Fáradtságunkat űzd el szárnyaiddal.

Szárnyaiddal űzd el fáradtságunkat.

Barokk zene

(Baroková hudba)

Barokk zene a rádióban
Egyszerre élek ma és valamivel ezerhétszáz után

Látják mire képes
e késő éjszakai műsor

Fél lábam
a Thüringiai Hercegségben

Már hallani sem hallok
csak figyelek

Az általunk oly átérzett és félremagyarázott
barokk zene átzeng az évszázadokon

Lám mi vár ránk is
Búvópatak változó sorsa

Alkonyatkor

(Na súmraku)

Sziklaszálak a láthatár legszélén – titánok jó éjszakát
Sokat ígértetek
Sokat ígértünk mi is
Nemsokára mindenre azt mondjuk
tegnap

Halott barátaim

(Mŕtvi priatelja)

Vannak helyek, ahová nem láthatunk el. A tekintetem megtorpan a nagy platina-határvonalon. Azután visszatér.

A ti testeteken viszont asztrális ruha feszül. A földi öltözet már csak a múlt számotokra.

Hol jutottatok át? A lépcsőkön nincsenek lábnyomok, s hiába keresem a folyót, mely csónakotok hozta volna.

De ki a megmondhatója, hogy a holtak járnak-e, vagy a megholtak csónakon közlekednek-e.

Csak azt ismerem, ami volt: a fák szomorúságát, mely máig tart. A köröket, melyeket bánatos madarak róttak a levegőben. Ennek és ennek a vasárnapnak borongós alkonyát.

Nos, mi már magunk mögött hagytuk csillagászati fázisunk. Csupán egy tér nélküli kozmikus sírboltot képzelhetek el.

Egyedül a változó felhőknek van igazuk, amikor azt mondják: ők voltak.

Gyakran megkérdem, hogyan kezdjek el egy beszélgetést. Mi a túlvilág telefonszáma. Halló. De mindegyik kérdésemre csupán hallgatás a felelet. De minden kérdésemre hallgatás a válasz.

Hallgatás, mely eltitkolja: hol; nem mondja meg: hogyan; nem árulja el: mikor; nem magyarázza meg: mit.

De lehet, mindez már megérzés dolga részemről.

Trubadúrok útjain

(Cestami trubadúrov)

Milyen szép volna végigjárni a trubadúrok útját, de félek, több volna ebben a gyaloglás, mint a dal.

A várak romba dőltek,

a comtesse-ket eltemették,

síránkoznak az erdők, szaporodik a teleírt papír.

Ugyan hová siessek, nincs, ami hajtson, hisz ki vár reám.

A trubadúrok útjait behordta a szél.

Rég nem hallani már a tollhegyek sercegését sem, a lúdtollak pedig még előbb elnémultak.

Hát hol vagytok, őserdők ezernyi veszélyt rejtő útjai, az éjszakák láthatatlan csillagokhoz igazodó bolyongásai, s hol a költők iránytű nélküli útjai?

De hogyan is találkozhatnánk másképp az angyallal, ki felhangolja lantunk húrjait, ha nem a lépésről lépésre lábnyomokkal telehintett föld fölött járva.

Énekelj

a vár alatt, melyet újból felépíthetsz romjaiból.

Legyek

(*Muchy*)

Az ősz hatalmas, napfénnel elárasztott ablaka. És rengeteg légy.
Zümmögés.

Mit akar közölni velünk ez a monoton hang? Hogy...

a napnak lassan vége, amikor semmit nem ismerni fel, s mindig oly közel az éj, és nehezen tehetünk bármit is?

Vagy hogy... ennyi elég?

Dől belőlük a panasz, hogy semmi jó nem történt velük, s hogy aligha szereti őket a világon bárki is?

...a nyár rövid, a nyár hosszú... oly szomorú az egész, ez a céltalan élet, de jól van ez így, a határok kijelöltettek... elrendeltetett, közeleg a nagy álom ideje. Az új reggel. Várjuk-e hát? Hisz lehet némi sejtésünk afeől, hogy nem mindenki várja ki.

A világ teremtőjének terve viszont teljesül, és egyre gyengébb a fény odakint, az ablak üvege mögött. Az ősz egyre gyorsabban szalad le a lejtőn, és a legyek hullanak, mint a legyek.

Ante Vukov: **ART**, Akció, 1974

Tanulmány a letargiáról

(*Štúdium letargie*)

Időnként: minden egyforma. A dolgok úgy hasonlítanak egymásra, mint két tojás. Egyforma – letargiából szabott – köpenyükbe burkolózva vonszolják magukat végig a tájon kimerülten.

Emberek és fény, mosoly és fű, akarat és lepke. Egyforma köpenyben a híd és a szalagok, a lámpa nem különbözik a halaktól, a tekintet akár az ólom, a kedd akár a csütörtök, az árnyék akár a láng, a fikció akár a kérdés; a betűk, a vasútállomás, a mozi, a március, a levegő és a sivatag is egyhelyben taposnak unottan. Hol a fácánok színes tollazata? Ugyanaz a köpeny alatt, mint a lép. És mint az autók, a szakadék és a fantázia is. Az elégedetlenek elvegyülnek az elégedettekkel. A körülmények, az üzletek szürkék, elválaszthatatlan a plakát és a fa, a kalap és a láb. A bölcsesség és a tudatlanság két megszükkült hajú lánytestvér. Az arany és a fa, a papír és a vágy, a gimnazisták, az utcák, a teltházasszálloda, a néptelen szálloda, a virágágyások és a mandolin húrjai egyformán rezzenetlenek, mint a szürke idő.

A folyó, de ez is csak vélhető, folyik valahová – hadd folyjon.

Tantaluszi kínok

(*Tantalove muky*)

Ennek a folyónak Mária a neve. A fákon Oľga, Ľuba, Anna, Edina érik. Mindent a szemnek, a kéznek semmit.

Zuzanát autóbusz viszi el. Žela a tengernél. Nataša hangversenyre készül, melyre minden jegy reménytelenül elkelt; Júlia nem jelentkezik. Katarína halott. És a víz elfolyik.

Marta éretlen. Margita öregasszony, Viera épp egy boldog házasságban. Dáša ismeretlen címen, Darina tanul, Zora beteg.

Hozzám csupán közel állnak mind.

Ám a végén csak a tévéműsor marad. A sok semmi.

Viszont a Himalája csúcsai is megbámulhatók, és eltöprenghetek a hóborította magányon.

Az eljövendő ünnepség

(*Budúca slávnost*)

Már szedik le a tányérokat és az abroszt
A vacsorának vége

De az igazi ünnepség
csak ezután jön

A taps elült
hervadnak a koszorúk
elrongyolódnak a plakátok
De az igazi ünnepség
csak ezután jön

Hogy a zene és a tánc
mint a tékozló fiú
megtértek

Vagy valami
ami ma még elképzelhetetlen?

Tóth László fordítása

Szombathy Bálint: **Írógéprajz**, 1969

